

др Зоран Томић,
асистент Правног факултета у Београду

О ПРАВНОМ ПОЛОЖАЈУ СР СРБИЈЕ И СОЦИЈАЛИСТИЧКИХ АУТОНОМНИХ ПОКРАЈИНА

1. Најиничније што се може приговорити једном научном раднику је „да не допушта да га научни проблеми ометају у раду“. За референте и дискусанте на овом Саветовању то се, наравно, готово без изузетка не би могло рећи: ишло се, заиста, у сусрет свим „отвореним питањима“ из области о којој расправљамо. Па ипак, чини ми се да можда превише хоћемо да „политичку суну једемо правничком виљушком“. Зашто покушавамо, тако, да један политички концепт и политички контекст објаснимо до краја теоријско-правним инструментима? Зар је могуће залагати се, истовремено, за међусобно супротне ставове: за успостављање тзв. окрњене државности СР Србије, а такође — за задржавање са даљњег степена самосталности (избегавам овде изразе „аутономија“, а не говорим ни о „елементима државности“) социјалистичких аутономних покрајина? Није ли то опет нека наша „самоуправна дијалектика“?!

Због чега причамо и пишемо да Србија треба да буде (или јесте) изједначена са другим републикама у Југославији — а, при томе, наглашавамо њену особеност, две аутономне покрајине у саставу те Републике? Ја то не разумем. Мени изгледа да Србија, по природи ствари, није и не може да буде потпуно равноправна са осталим републикама. Тачније, она то може да буде — и сматрам да треба да буде, али само екстерно, у Федерацији: *Србија као целина* мора да буде равноправна са другим републикама као федералним јединицама у СФРЈ. Међутим, тада покрајине не би смеле да „прескачу“ Србију и да буду директно представљене у Федерацији, у рангу федералних јединица. Исто тако, поставља се питање оправданости постојања председништва покрајина, с обзиром да је председништво, *ad definitionem* колективни шеф државе. Са друге стране, *интерно гледано* (тј. искључиво унутар сваке републике), Србија не може да буде у истом положају као и друге републике јер оне немају аутономне покрајине у свом саставу. Сама аутономност покрајина (чак и без постојећих елемената њихове државности) нужно је ограничавајући фактор за „унутрашњу државност“ Србије. Друго је питање *мере* те аутономности покрајина и спречавање њиховог „конкурисања“ државности Србије унутар Србије (о чему је било доста речи).

2. На крају, констатујем неколико „момената“. Прво, увек је тешко добровољно и безболно се одрећи и делића стечених и навикнутих права и привилегија. Друго, заиста није могуће успешно јести „политичку суну правничком виљушком“: остаћемо гладни, а повредићемо се! Али је изводљиво и неопходно да право (правници) предложу политици оно јело које је својој виљушком у стању да прихвати. Јер, једанаест сати је само за оне који не знају шта је велика а шта мала казаљка на часовнику!